

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Catechismvs, Dat is, De Christelijcke leeringhe/ in
maniere van t'samen-sprekinghe tusschen den Meester
ende den Discipel**

Coster, Franciscus

T'Antvverpen, 1607

Van't vijfde gebodt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39385

beweghen dit ghebodt t'onder-houden.

M. Wat soude ons noch moghen verwecken om onse ouders te eeren?

D. Ten eersten / het exempel van Christus onsen saligh-maecker. Ten tweeden / het ouer-pepelen / dat wy na Godt ons leuen van onse ouders ontfanghen hebben: ende dat onse moeder om ons ter wereldt te brenghen seer groote pijn gheleden heeft / ende in ons op te voeden seer grooten arbeit ende moeyte ghedaen: ende dat onse vader seer grooten arbeit doe most ende groote sorghe draghen / om ons den cost ende anderen noodtdruft te besorghen / ende dat alle onse Quersten Gode sullen rekeninghe van ons moeten gheuen. Ten derden / in onse Quersten aen-lien / niet eenen mensche die saelgeren can / maer Godt selue / wiens stadt-houders sy zijn / ende om wiens wille wy ghehoorlaem moeten wesen. Ten vierden / de sware straffen daer Godt de onghehoorsame kinderen pleghe mede te plaghen: ende den loon die hy den ghehoorsamen beloofte. Ende al zijn somtijds d' Querste slecht oft simpel / soo en zijn sy daer-om niet te versmaden: want deur sulcke doet Godt dick-wils meer / dan deur wijse: gheleijck meer mirakelen gheschieden deur houten belden / dan deur gouden oft silueren.

Het vijfde ghebodt.

M. Wat leert ons het vijfde ghebodt?

D. Niemandt doodt-slaen: maer malckanderen uptter herten beminnen.

M. Wat

M. Wat verstaet ghy hier, deur doodt-slaen?

D. Alle het ghene dat het lichaem van den mensche can hinderen oft schaden.

M. Waer-om seght ghy, van den mensche?

D. Om dattet niet verboden en is de beesten te dooden oft te quetsen: hoe wel dat-men in dit te doen sp-seluen van alle wreedthepdt behoort te wachten.

M. Wat wordt hier dan verboden?

D. Sonder wettighe maght ende redene het lichaem van sp seluen/ oft van sijnen naesten/ te quetsen/ oft te hinderen.

M. Waer-om seght ghy, Sonder wettighe maght ende redene?

D. Om dat de wettighe Magistraet oft rechter niet en sondicht met de quaedt-doenders/ nae het eysschen der rechten/ ter doodt te verwijsen/ oft te doen dooden: noch oock de scherp-rechters met al-sulcken sententie te volbrængen.

M. En sondighen de soldaten oock teghen dit ghebodt niet, met hen vyanden te dooden, oft te quetsen?

D. Neen sp: als de orloghe rechtveerdigh is. ghelijck is/ de orloghe die de Christene Princen tegen den Turck/ ende Catholijcke Princen tegen heure rebelle onder-saten voeren.

M. Waer-om seght ghy, Als de orloghe rechtveerdigh is?

D. Om dat-se grootelijcks teghen dit ghebodt misdoen/ met pemanden te dooden oft te quetsen/ als de orloghe quaedt ende onrechtveerdigh is: ghelijck is/ de orloghe die de Turck teghen de Christenen voert/ ende die van Hollandt teghen
hunne

Hunne wettighe ende natuerlijcke Princen.

M. Sondighen sy dan , die hen laten aen-schrij-
uen, oft die dienen inden legher van de Turc-
ken, rebellen van Hollandt, ende dierghelijc-
ke andere , die een on-rechtveerdighe orlo-
ghe voeren ?

D. Jaet/ sy sondighen grootelijcks / ende zijn ghe-
houden restitutie te doen van de schade die sy hun
teghen-partije aen-doen.

M. Wie sondighen noch teghen dit ghebodt?

D. Die malckanderen beroepen om op eenen se-
keren tijdt ende plaetse te verchten.

M. En magh hy oock niet gaen , die van sijnen
vyandt beroepen wordt , om sijn eere te be-
waren ende te beschermen ?

D. Neen hy : want om gheen eere oft goedt en
magh-men Gods ghebodt ouer-treden.

M. En soude hy dat niet moghen doen , als hy
van sijnen Magistraet, Capiteyn, Heere, Prin-
ce , Coningh , oft Keyser hier toe consent
hadde ?

D. Gheen-sins : want sy en hebbē gheene maght
hier toe consent te gheuen / ghemerckt dat dese sa-
ke in haer seluen quaedt ende ongheozloft is: ende
datse alle den Heeren / van wat staten oft conditie
sy zijn / op seer groote straffen van het H. Concilie Sess. 24.
cap. 19.
van Trenten verboden is.

M. En magh-men hem seluen oock niet ver-
weren, teghen de ghene die ons , oft eens an-
ders leuen , oft suyuerheydt , wilt on-recht-
veerdelijck nemen ?

D. Jaet.

M. Magh-

M. Magh-men dat wel doen, als dat niet en can gheschieden sonder den aen-comer te quetsen oft te dooden?

D. Jae't / alster gheen en anderen middel en is om te ontgaen: hoe wel dat som-tijds soude moghen gheraden wesen (als wy in de gratie Gods zijn) liever seluer te steruen / dan eenen anderen die in eenen quaden staet is / te dooden.

M. Wie sondighen noch teghen dit ghebodt?

D. Die sonder wettighe maght ende redene / deur hun seluen / oft deur eenen anderen / hun eyghen / oft eens anders lichaem dooden / quetsen / oft eenigh-sins hinderen / deur slaen / steken / smyten / quaedt toe-sien / onwetentheydt van hun-lieder conste / deur quaden raedt / mederijnen / dranccken / venijn / toouerije / valsche ghetupghenisse / onrechtveerdigh vonnis oft sententie: de waerheydt die ons bekent is / niet willen ghetupghen / oft pemanden niet beschermen / als dat sonder ons perijckel coste gheschieden / oft deur eenighe andere maniere / t'zij dat het selue heymelijcken / t'zij dattet open-baerlijck ghebeure. Soo wie gheestelijcke personen quetst / oft slaet / bouen de doodt-sonde die hy doet / valt oock inden ban / uyt de H. Kercke verwozpen.

M. Wat is hier noch verboden?

D. Alle schandael oft verargheringhe onses naestens: de welke eerst gheschiedt / met hem tot eenighe sonde te brenghen / oft soecken te brenghen / om hem hier deur te hinderen / oft ons seluen eenigh profijt oft ghenoechte aen te doen. Al-soo sondighen / die pemanden verleyden tot drancckenschap / oncuyscheydt / ketterije / toouerije / superstitie / oft eenighe andere sonde oft quaedt.

Ten

Ten tweeden / met eenighe sonde te bedziuen / oft eenigh ander werck / dat eenigh schijnfel van quaedt heeft / sonder eenighe wettighe oorzaecke te doen / deur het welck men weet / oft behoort te weten / dat yemandt oorzaecke nemen sal om in sonde te vallen . Welck schandael wy soo neerstelijck moeten wachten / dat wy (om dat in crancke ende on-vol-maecte menschen te beletten) som-tijds ghehouden zijn / eenighe goede wercken / die ons tot onse saligheydt niet van noode en zijn / achter te laeten: oft immers eenen tijdt upt te stellen.

M. VVaer-om hanght ghy hier by, De werken die ons tot onse saligheydt niet van noode en zijn ?

D. Om dat-men die nimmermeer (om het schandael onses naestens te beletten) en magh achter-laten / oft upt-stellen / als wy daer toe verbonden zijn.

M. VVat verbiedt ons dit ghebodt noch ?

D. Al dat ons tot de veur-genoemde sonden soude moghen verwecken : als / ten eersten / gramscappe : waer deur wy van onsen naesten wraeke begheren. Ten tweeden / haet : waer deur wy hem yet quaedts onbehoorlijcken wenschen oft begheren. Ten derden / nijd : waer deur wy ons van het quaedt onses naestens verblijden / oft van sijn goet ende wel-baert bedroeuuen . Ende in de biechte moet-men te kennen gheuen wat quaedt wy hem begeert hebben / ende wat goet benijdt.

M. VVat vereyscht van ons dit vijfde ghebodt ?

D. Ten eersten / alle Christelijcke sacht-moesdigheydt ende patientie / om te verdraghen het
G
onghes

onghelijck/ dat onsen naesten ons aen-doet / ende blytigheydt om lichtelijck te vergheuen / dat hy teghen ons mis-daen heeft. Ten tweeden/ dat wy onsen naesten sullen by-staen / deur aelmoessen/ oft andere middelen/ nae onse maght / ende sijnen noodt : by-sonder als hy in perijckel is van steruen / oft in eenighe siechte oft andere miserie te vallen / ten zij dat wy hem helpen . Ten derden/ dat wy onsen naesten restitueren ende op-rechten de schade die wy hem ghedaen hebben teghen dit ghebodt.

M. V Wat middel hebt-dy , om dit ghebodt te onder-houden ?

D. Onsen naesten aen-sien als kinderen Godts/ Gode soo weerd/ dat hy-se ghecocht heeft met sijnen eyghenen bloede.

Het seste ghebodt.

M. V Wat verbiedt ons het seste ghebodt ?

D. Alle sozten van oncuyscheydt : soo wel / die gheschieden deur woorden / als deur wercken : ende al-soo wel met sy-seluen / als met eenen anderen.

M. Is alle oncuyscheydt euen groote sonde ?

D. Neen: want ouer-spel/ het welck tusschen twee ghehoude personen / oft tusschen een gehoude en een onghehoude gheschiedt/ is meerder sonde dan simpele oncuyscheyt die tusschē ongehouwde gebeurt/ die malckanderē niet en bestaē/ oft die geen belofte van supuerheydt ghedaen en hebben. Ende het selfste wordt oock verstaen in andere specien van oncuyscheydt . Ende hier-om is van noode/ dat wy in de biechte te kennen gheuen / van wat staet